

Droymdi um uttanríkisráðið og bleiv føroyskur oljustjóri

Hann er uppvaksin á Skála, men var staddur í USA, tá iranar í 1979 hersettu amerikonsku sendistovuna í Teheran. Hoydalar var eitt spæl fyrri hann, men tá hann fór at lesa lögfrøði í Keyppmannahavn, fann hann út, at universitetið var truplari at yttja. Hann ætlaði sær í uttanríkisráðið, men fékk starv hjá Statens Luftfartsvæsen, aðrenn hann kom heim at fyrireika føroyska oljuevntýrið. Nú er hann otnin og vónar, at borarnir sum skjótast verða renDIR niður í basaltíð. Vit fara aftur um Hóralv Joensen, stjóra á Oljumuladeidini

UNI ARGE

Tú tjódrini komu til Føroya á grækarismessu í 1962, varð tjóðfuglurin heiraður sum vant, og føroyingar fróðust um, at tað aftur var farið at vera.

Tann liti drongurin, sum hendar dagin varð føddur í Keyppmannahavn, fékk ikki nógvið av hátjóðarminum. Men í dag er hann væl og virðiliga komin til mans og fyrireikar vinnuna, sum kanska fer at geva tjóðini eitt buskaparligt var í næstu öld.

Hann hevur verið við síðan føroyingar í 1994 fori at leggja oljuevntýrið til rættis. Fyrst sum vanligur lögfrøingur, men tá stjóraskifti skuldi vera á Oljufyrstingini í 1997, bóðu bæði fráfaraandi stjórn og starvsfólkini hann sekja. Hann takkaði fyrri alitið, søkti og fékk starvið.

I dag er hann otnin. Ikki tí hann av lyndi er ein otnin maður. Hann gevur sær goðar stundir, tá hann tosar um vinnuna, sum kann fæa milljarðir at fløyma inn í landið, og hann veigar ikki við ermunum, tá hann gevur frá um bórangar, spruttandi oljulekjar og knortlutur basaltflar í ein landsynningur Munkinum.

Men hann er farin at otnast, tí nú hevði verið gott at fingið høvdi faktu á borðið.

Marknatrætan við bretar hevur seinnað utvikinginum. Litið og onki er hent tað seinasta árið, tí trætan er ikki løyst. Skulu vit koma víðari, mugu borarnir selast, í tí tað er einasti mátin at fáa vísna fyrri, um olja er í undirgrundini, sigur hann.

Hvussu leingi hann og allir føroyingar skulu bíða eftir avgerandi svarinum, er enn ógreitt. Men nógvið rókist í løtuni fyrri einu sømu við bretar. Og tá markað er avgreitt, verða ahugaverdastu okini við Føroyar bóðin til oljufelgini at bora. So kann vera, at spranurin stendur upp í himmalrúmið.

Av Skála til USA

Hóralv Joensen var ikki leingi í danska havústjórnun fyrst í sekstiarunum. Hann var bara tryggjar maður gamal, tá hann flutti heim at bresta á Skála vaks hann upp og tók barnaskúlan, aðrenn hann fór uti á Strendur at ganga í realskúla.

Við longestu fjórðin í Føroyum, sum í dag bjóðar seg fram sum oljuhav, dvaldi hann ikki leingi, eftir at hann hevði fingið realpróg. Hann fékk hug at fara út í verðina, og mælskulekin hevði, tá hann sum seytpin ára gamal blev skúlfíleisningur í Wisconsin í USA.

Róftastan sum føroying hevði hann alitið kent seg, so hann gjórdist ikki óstyrliga imponeraður av Guds egna landi. Men tað var spennandi at ganga á high school haryviri, og tá hann var har, hendi mægt og hvat, sum avirkaði allan heimin.

Ikki minst høvdu amerikanarar veri at gíslatúkni í Teheran. Og virli blev, tá Jimmy Carter á rættliga klóssustan hatti royndi at fría misstongdu amerikanarar. Hraínaðartýrlurnar viltist í oydmerkini, og ikki ein einasti slapp heim.

Amerikanska fólk kundi seg eynoykt, ta alt misvæðnaðst. Ísræðmen høvdu fráð gíslar í Uganda, og týskarar høvdu gótt tað sama í Somalia, men størveldi USA klaraði tað ikki. Tá var ein bussur hjá hja teimum at sviolga.

Um sømu tíð legdu rússararnir á Afganistan og skápu sær eitt eigna Vietnam, og nú vandin fyrri rættlingum kríggjára bóktað, for tann ungi føroyingurin heimaftur. Ikki av krigs-ótla bonleisni, men tí Hoydalar kalliði.

Stravið universitet

Í Hoyðolum fékk hann fyrmin av longu at hava gótt á einum slag av studentaskúla. Tað fall bara heilt lætt at fáa góðar karakterer, tí vitarnir var breið, og ahuganum fyrri samfelags-

Litið og onki er hent á oljuekinum seinasta árið, og nú hevði verið gott, um hóró faktu komu á borðið. Finst oljan, ella finst hon ikki. Tað er spurningurin, sum Hóralv Joensen vil hava svar uppá. Kanska fær hann svar skjótt, tí nú rókist fyrri sømu í marknatrætan við Bretland. Merið Kallm

malum og altjóða víðarskiftum bitu okni.

— Eg kundi fyrri tann skuld farið á matematisku deild, men eg endaði á málsligu samfelagsligu deild, og tað var heilt stuttligt. Eitt, sum var tyðiligt at mærkja, var at tað vinstrevandi rákið hevði hug at linka. Tað var ikki, sum tað hevði verið í sjetjarunum, og eitt skifti handlið, at Fólkulokkurin hevði størst undirteki millum næstingarnar.

Sjáttur holt hann seg onkustaðni á miðjuni, tá ideologisk orðaskifti voru, tí tað mundi fyrri næmingur gera, tí tað høvdu mangant til fragd at flonna at lærarum, sum opinlyst sympatiseraði við Eysturtyssklandi. Gliglaga frættir óttarar voru ikki tiknar í so storum alvaru, sum hann sigur.

Hevði studentaskúlin verið eitt spæl at koma igjøgnum, so fékk hann annað at sigga, tá hann fór at lesa víðari. Hann bjugsði um at fara at lesa søgu ella stjórnamálfrøði, men at enda valdi hann lögfrøði. Í Keyppmannahavn fann hann út, at ein hampulig mongd av almennari vitan var ikki nóg mikil, um hann skuldi vera universitetstjóri.

Tú maist hava ein breiðan afturpart fyrri at lesa lögfrøði. Nógvið er at lesa, og

tú skalt tíma tað. Men er tí tú nukulunda skliðgødur, fatar tú tað mesta.

Fleiri føroyingar voru á universitetinum og løsu lögfrøði. Annfinn V. Hansen var ein. Janus Petersen var ein annar. Og Jógvan Ellefsen og Niels Winther Poulsen voru einir har. Hóralv Jønsen fékk próg í 1991, eftir at hann hevði verið burtur frá lærarunum eina tíð sum læraravakurur í Føroyum.

Havráttur og flogrerðla

Tá prógvið var fingið í hús, fór hann heim at arbeiða á advokatskrivstovuni hjá Halgri Winther Poulsen. Ikki tí hann hevði so góðan hug til at virka sum vanligur advokatur. Tað hevði hann avgjørt framanundan, at hann ikki skuldi, tí hann ætlaði sær at lesa víðari.

Eitt ár var hann á advokatskrivstovuni og tienti sær nakrar krónur, so gekk leian til Onglands, har hann fór at lesa áltsjóða rætt, ES-rætt, áltsjóða havrátt og altjóða mannrættið. Kosin var sett, og hann vónaði at sleppa í danska uttanríkisráðið at arbeiða.

Í Onglandi kom hann í samband við

eina rugvu av spennandi fólk. Hann lærði suman við fólk úr Gambia, Grikkalandi, Iran, Malaysia og Singapore, og filosofisku orðaskiftini um lögfrøðilig víðarskifti av øllum banda slag voru spennandi. Munandi mersa spennandi eini í Keyppmannahavn, har tey mest lærdu seg logir uttan og ikki so nógvið meir.

Tá lesturin í Onglandi var fingin frá bondni í 1993, gekk leian aftur til Danimark, har koman var farið at lesa til lækna. Men í bókunum søkti uttanríkisráðið ikki eftir nyggjum fólk, so tað gekk onki við tí. Hjálpin kom frá Statens Luftfartsvæsen, sum skuldi hava fólk á hona lögfrøðideild. Har fékk hann starv, og honum dandi væl.

Tað var ahugvert at sigga, hvussu við stovurnir virkaði. Allir mánna-göngdir lugu fastar, og sum fulltrú fekk og gótt mitt arbeiði til lytar. Tá tú arbeiðir við sakum har, fært tú tíð til tað vera nærlagdur, og tað kemst av, at tey seta stóra eru í at vera korrektri.

Eitt, sum hann arbeiðdi nógvið hjá Statens Luftfartsvæsen, var persónsall Stovurnir heilsukannar starvsfólk hjá flögflugunum, tí eftirlitið í vinnuni er strangt, og bílar teimum okkurt, kunnú flögflugini

upsigja tey. Men tey fara sjáldan við göðum. Tev kára avgerðirnar, og tá kærurnar koma, skal Statens Luftfartsvæsen hava eina góða grundgeving fyrri at hava felið dom.

Vit skrivaðu grundgevingar til Ferðuláttarabóð í síkum máttum, og deildarljóðarnir hjá okkum gjørdi greitt, at hann víði ikki hava tær allar í høvði. Tað høvdi og heldur ikki, at teir nakrantíð hava fingið.

Opp í oljundáin

Var undirgrundin ikki vurtikin og oljan ikki farið at spjoka, so hevði hann kanska framvegis verið í starvi hjá Statens Luftfartsvæsen. Men á sumri í 1994, tá Oljufyrstingin just var komin, blev brúk fyrri einum lögfrøingur.

Førmaðurin í Oljufyrstingini nevndini og stjórn á Oljufyrstingini vudu sær til føroyska juristin hjá Statens Luftfartsvæsen og segdu, at ein maður, sum hevði lesið havfrøði, kundi brúkast í samráðingunum við bretar um markað, og so skuldi ein oljuleg eini gerast fyrri Føroyar.

Soleikis kom hann á Oljufyrstingina, og tá Halgri Winther Poulsen í 1994 tók seg úr nevndini, sum

sumráttur um markað, fékk hann einum sess har. Síðan hevur Hóralvur verið umarluga í altum, sum hevur rørt seg á oljuekinum í Føroyum. Óllum frá seintiskum kanningarloysvum til óvandarboring í Lopra, men kanska allarmest í fyrreríkandi löggevjarbeðið í samráð við sakuna í London. Næstgjard er danska orkustovnum skrivað hann stóran part av kolvetnislogin, sum við vísnum lóvingunum varð samstekt í lótinginum, eftir at Oljufyrstingin hevði litið hona til handum. Kannarur um eina føroyska oljuevntýrið eru stótt mestsum í lag. Skattalagin og login um lavmálsvæði liggja í tungnum, og tað mesta verður at gera log um alþjóðingna av okjum at bora á. Tann login kemur tá markað er fingið upp á pláss. Aljarðist vorur fram klar í høvdi, tí tað hevur landsstýrið ismaðurin við oljumuladeid sett sær fyrri.

Tann stóri spurningurin er so, hvussu verður við markinum. Sum alitið er tað trupult at fáa gótt svar frá oknum, sum sita við samráðingur lórbó, tí málið er óvmt, og almennitalisti skuldi tróvugt orgevuð samráðingarnar. Men so mikil sigur stjórnin á Oljumuladeidini, at lotan er nær.

Um ikki so langa tíð fíest ventandi einli á trætan, og tað rókist fyrri ein sømu, sum hábr partar kunnú líva við. Føroyingar hava staði fast upp á sit, og tað hevur gevið úrslit, sigur hann.

Sami ahugi

Alli bændur stótt á, at teigarnir lætt við keldurnar Foinavon og Schiballón, har oljan longu rennur í stróum streymum, verða verandi føroyskir. Oljufelgini hava peika á hesar teigar sum teir ahugaverdastu á føroyska landrunnum, og tað oljuevntýringarnar verður fara tey uttan rætt at leggja framvið har. Eisni høist oljuprisarnir í lotuni eru lagir.

Stjórni á Oljumuladeidini heldur tað nærnliga ikki vera nakran stórna trupulaleika, at prisarnir longu hava verið lækkandi.

Grundleggjandi er ahugin hjá oljufelginum fyrri føroyska oknum tann sami. Men tróur hevur verið í eina tíð, tá marknatrætan ikki er løyst, og tí tey felag, sum hava ahuga her, all hava gjørt sær við seg alment. Tev koma ikki kruppi á kruppi longu og presentera seg. Nú bíða tey eftir einum føroyskum útspæli.

Fleiri grundur eru til, at oljufelgini ikki uttan sáðari sleppa føroyska oknum. Ein er, at tað liggur tætt upp at okjum, har stórar keldur eru funnar. Ein onnur er, at ekið er politiskt stáblit. Ein tróur er, at oljuleg alitið leita eftir nyggjum okjum at utvinna olja á. Og ein fjórða grundin er, at tað gevst ásamt bílgan at bora á djupum vatni.

Hetta var ein trupuleiki, tá føroyingar í fyrstani fóru at tosa um oljuevntýring, men síðan hava felgini fingið sær utgerð til vega, sum kann klára hart bæði á oljuleg vatni men eina lutalsliga bílgan penga.

Ár 2005

Hóast vjar 20 oljuleg framvegis liggja framvið, so verður tað kortini ikki fyrsta dagin, at føroyingar verða oljuevntýring. Heldur ikki um markað verður fingið upp á plass heilt skjótt.

Tað másta, sum hendir, tá utþjóðingarteyttir eru settar, er, at oljufelgini fara at bjóða upp á okir, og nógvið fara helst at hoka upp á tey sømu. Tað skuldi so gevið góður mogleikar fyrri, at borat verður á teimum oknum. Men komandi sumrin fara vit at applica, at tey bora fyrri at leita, og veruliga oljuframleingi kunnú vit líka veruliga okkum fyrrast í 2005 ella seinni.

Hvussu tað kom til at avírka tað føroyska samfelagi, at leitað verður, kann ongin sigja heilt greitt, men stjórn á Oljumuladeidini ventar ikki stóra hrovningur.

Førvar verða avsgjort tær sømu, eftir at fyrstu lojvin eru givin til tey bora. Eisni eftir at olja er funnin. Velja vit at framleida oljuna umborá á skipum uti á fótunum, sum teir gera vestrán fyrri Heitland, merka vit lítið og onki til oljuevntýringa. Men tað vit hava upp á land og framleida hana hjá okkum sjálvum, merka vit meira til hennara.

Hvat føroyingar velja at bora, er ein politiskur spurningur, men Hóralv Joensen orðar seg soleiðis.

— Nógvið er bangin fyrri, at stórr terminalar verða sum greifig sær í tí føroyska landslagnum. Men vit eiga ikki uttan víðari at avskriva mogleikan at framleida olja á landi. Eitt land skilur vira óvuliga ríkt fyrri at kunna loyva sær tað.